

KUNST K

met een grote

KUNST K

Kunst met een grote K

Selectie van kunstwerken in en om het provinciehuis

Provincie Noord-Brabant

KUNST K
met een grote

Inhoud

Kunst met een grote K.....	5	Dieren	34
<i>De kunstwerken op alfabet</i>		Dierquens en Parmentier	48
Alruin	27	D'n Oetel.....	14
Baron Van Voorst tot Voorst	44	Geschenk voor John Stoel	45
Biobased	33	Glasplastiek	56
Blowin' in the wind	46	Hommage aan Jeroen Bosch	54
Bois le Duc.....	21	Kabinetorgel	18
Bronzen deurornamenten	18	Koningin Beatrix.....	42
Compositie, Herman Scholten.....	24	Koningin Juliana (portret)	41
Compositie, Madeleine Bosscher	29	Koningin Juliana	63
Compositie, Michel Tourlière	62	Koningin Wilhelmina.....	40
Compositie, Ria van Eyk	74	Koninginnen op doek.....	52
Compositie, Wil Fruytier	65	Koperen bel	15
Compositie, Zofia Butrymowicz.....	61	Kroonluchter van Venetiaans glas.....	16
De kat	70	Le Bois du Roi	59
Deur Statenzaal	37	Lichtprojectie	79
		Nikè	7

Inhoud vervolg

Ons beeld van de koning	43	Who is in charge of the titles here?... 12
Owlman II.....	31	Zeug met biggen..... 78
Paardentorso	73	Zonnebloemen..... 58
Provinciewapen	76	
Renaud et Armide.....	57	Het gebouw .....
Samenwerking.....	77	80
Stromen en groeien.....	75	
Teken	22	
Telefooncel.....	30	
Staatsieportretten	38	
Un arbre, une maison.....	66	
Urban by nature	11	
Vendels	8	
Vluchtende vogel.....	71	
Vrouwenmantel, vrouwentongen	50	
Vruchten en dieren	25	
Waterwerken	68	

De bijzondere kunst-
collectie van het
provinciehuis Noord-Brabant

In deze publicatie zijn de belangrijkste kunstwerken van het provinciehuis van Noord-Brabant afgebeeld en beschreven.

Voor het publiek zijn ze vrij te bezichtigen. Het overzicht beperkt zich tot de wandkleden, beelden en installaties, die in de loop van de tijd in het gebouw een onderkomen vonden.

Het provinciehuis werd op 12 november 1971 door koningin Juliana geopend. Het is ontworpen door de Rotterdamse architect Hugh Aart Maaskant, die leefde van 1907 tot 1977. De architect koos voor 'moderne' bouwmaterialen als staal, beton en glas en voor het interieur sobere materialen als natuursteen, wol en leer. Hij drukte sterk zijn stempel op de inrichting en was aanvankelijk zelf verantwoordelijk voor de keuze van de kunstwerken.

Kunst met een grote 'K' moest er komen, qua maat passend bij zijn gebouw.

Zo kwamen architect en opdrachtgever tot het idee van een eigentijdse textielkunstcollectie van top-niveau.

Hugh Maaskant omarmde de zachte kracht van textiel tegenover het sobere en kille beton.

Er werd een internationale verzameling opgebouwd van textielkunst waaraan niet alleen Nederlandse, maar ook Poolse, Franse, Deense en Spaanse kunstenaars hebben bijgedragen. Deze is in de loop van de jaren uitgebreid, niet alleen met wandkleden maar ook met (textiele) beelden en installaties.

Ook de plastieken en de befaamde bronzen deur, die toegang geeft tot de Statenzaal, nemen een bijzondere plaats in het provinciehuis in. Het is een unieke collectie waar we trots op kunnen zijn! Iedereen is dan ook van harte welkom om de kunstwerken met eigen ogen te komen bekijken.

6

Kunst in en om het provinciehuis

Nikè

Maker: Edith Imkamp-Van der Does de Willebois (1930)

Formaat: h ca. 200 cm

Materiaal: brons

Nikè was in de Griekse mythologie de godin van de overwinning. Meestal wordt zij met vleugels afgebeeld. Balancerend op één punt maakt dit beeld zich bijna los van de ondergrond, als een vogel die opvliegt naar de hemel.

De constructie bleek een fysiek zwak onderdeel te zijn: één van de bodes merkte dat hij er niet meer onderdoor kon lopen. Door het eigen gewicht was Nikè voorover gaan hellen. Het beeld is inmiddels weer rechtgezet.

Deze sculptuur stond eerst in de tuin van een villa aan Plein 1813 in Den Haag.

Het beeld bleek te koop en is aangeschaft als geschenk van de medewerkers, bij de opening van het provinciehuis.

Vendels

Kunstenaar Krijn Giezen (geboren in Noordwijk aan Zee) maakte zijn kunstwerken, zoals dit wandkleed, van spullen die hij onder andere langs de vloedlijn vond. Hij maakte er ruige assemblages van, met zeildoek, visnetten en touw, maar ook met delen van leren motorpakken. Deze materialen doen denken aan de leefwereld van de ambachtsman, de visser of de jager. Voor dit kleed liet hij zich inspireren door de vendelzwaaiers van de Brabantse schuttersgilden. Er zijn vier vendels zijn te zien, in krachtige bruintinten.

Maker: Krijn Giezen (1939-2011)
Formaat: h 300 x b 1185 cm
Materiaal: collage van leer, zeildoek, touw en andere materialen

Maker: IABR / Projectatelier Brabantstad
Uitvoering: TextielMuseum/Textiellab, Tilburg (2014)
Formaat: h 330 x b 1200 cm
Materiaal: katoen, wol

Urban by nature

Ter gelegenheid van de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR) heeft het TextielLab, de creatieve werkplaats van het TextielMuseum in Tilburg, in opdracht van de provincie Noord-Brabant een enorm wandtapijt geweven. Architectuur en natuur zijn verweven. Het tapijt van drie bij twaalf meter is een van de topstukken van de IABR.

De aaneenschakeling van steden, dorpen, water en natuur resulteert op een kleurrijke manier in een mozaïek van Brabant.

Foto Monique van de Wijdeven

Foto Monique van de Wijdeven

Foto Joep Vogels

Who is in charge of the titles here?

Maker: Sheila Hicks (1934)

Formaat: h 800 x b 300 x d 150 cm

Materiaal: wol, linnen, katoen

Dit etage-overstijgende werk van Sheila Hicks is geïnspireerd op een waterval. Zij heeft het in opdracht gemaakt. In november 1982 bezocht een kleine delegatie het atelier van Hicks om te kijken hoe het werk vorderde. Ze zagen hoe op de eeuwenoude binnenplaats van haar atelier annex woonhuis in hartje Parijs grote rollen textiel werden voorbereid, onder meer met hulp van Brabantse studenten.

Eenmaal vervoerd naar Den Bosch werden de elementen met behulp van steigers samengevoegd tot de beoogde waterval. Nog altijd is deze lawine van kleurrijke draden een blikvanger in de hal van het openbare gebouw.

De titel van het werk werd geboren tijdens het diner dat ter afsluiting van het project werd gehouden. De door de kunstenaar tijdens de opbouw veel gestelde vraag 'Wie is hier verantwoordelijk voor...?' leidde tot het licht ironische 'Who is in charge of the titles here?'. De Amerikaanse kunstenaar Sheila Hicks is een ware pionier op het gebied van textiel en kunst. Met haar werk is ze internationaal bekend, door haar deelname aan grote solo- en groepsexposities. Dit werk is één van de topstukken uit de collectie van het provinciehuis.

D'n Oetel

Maker: Zuster Jesualda Kwanten (1901-2000)
Formaat: h 65 x b 47 x d 23 cm
Materiaal: brons

Zuster Jesualda (Joke), dochter van een hoofdonderwijzer, had haar atelier bij de Zusters van Liefde in Tilburg. Rond 1930 trad ze tot deze congregatie toe.

Ze maakte ook beelden van onder meer Toon Hermans en Mary Dresselhuys. Dit beeld is een schenking van carnavalsvereniging De Oetels uit Berlicum in 1983. Het stukje grond onder het beeldje is gepacht door de vereniging. Iedere vrijdag vóór carnaval betaalt ze de pacht: één tonnetje bier. Daarna barst in het provinciehuis het carnavalsfeest los voor het personeel, hun familie en de buurtbewoners.

Koperen bel

Maker: Koninklijke Klokkengieterij Eijsbouts in Asten

Formaat: h 31 cm x Ø 30 cm

Materiaal: koper

Als de koperen bel luidt, beginnen de Statenvergaderingen. Er zijn eigenlijk twee exemplaren. Bij de opening van het provinciehuis door koningin Juliana werd namelijk een cadeau voor haar bedacht. Dat werd een bronzen bel met de stamboom van de koninklijke familie, met daarop de tekst: 'Geschenken door de provincie Noord-Brabant'. De fameuze klokkengieterij Eijsbouts uit Asten kreeg de opdracht. De bel kwam keurig op tijd en werd alom bewonderd. Totdat iemand drie dagen voor de opening zag dat de tekst 'Geschenken door...' ontbrak. De tekst op de bestaande bel aanbrengen bleek onmogelijk, dus moest er een nieuw exemplaar gegoten worden. Na dag en nacht werken kwam op de vrijdag van de opening, om 10.00 uur, de bel nét op tijd aan. Mét de goede tekst. De toenmalige commissaris van de koningin dr. C. Kortmann bood de bel aan de koningin aan, die hem op Soestdijk liet ophangen. De bel met alleen de stamboom hangt nu in het provinciehuis.

Kroonluchter van Venetiaans glas

Maker: Glasatelier Venini (Italië)

Formaat: Ø 500 cm, elke 'kelk' h 80 cm

Materiaal: glas, metaal

Het gerucht wil dat het aantal kelken (114 stuks) van de kroonluchter gelijk staat aan het aantal gemeenten dat Brabant in 1971 telde. Dan moet iemand zich flink verteld hebben, want dat waren er 131. Daarmee kan het gerucht naar het rijk der fabelen. De kroonluchter komt van het eiland Murano, bij Venetië, bekend om zijn glasblazers.

Bronzen deurornamenten

Maker: Gerard Bruning (1930-1987)

Formaat: elk h 44 x b 21 x d 12 cm

Materiaal: brons

Deze bronzen deurornamenten, gemaakt voor de Bois le Duc-zaal, waren een schenking van de Koninklijke Nederlandse Heidemij en de NV Grontmij.

Kabinetorgel

Maker: Jan Jacob Vool (1748-1819)

Formaat: h 260 x b 130 x d 80 cm

Materiaal: hout, koper

Jan Jacob Vool wordt algemeen beschouwd als een van de beste huisorgelbouwers van Nederland. Vool, geboren in Frankfurt a/d Oder (voormalig Oost-Duitsland), vestigde zich in 1775 in Amsterdam, waar dit orgel in 1804 is gebouwd. Het is een bijzonder exemplaar. Het orgel wordt drie keer per jaar bespeeld in de maanden januari, februari en maart. Sinds 2017 is het orgel niet langer in bruikleen maar eigendom van provincie Noord-Brabant.

20

Kunst in en om het provinciehuis

Bois le Duc

Maker: Magdalena Abakanowicz (1930-2017)

Formaat: h 720 x b 2200 cm

Materiaal: sisal, wol en andere materialen

Het wandkleed 'Bois le Duc' (bos van de hertog) behoort zonder twijfel tot de meest imposante kunstwerken in het provinciehuis. Het vult één van de kopse wanden van de Bois le Duc-zaal, waar het als een donkere, aardse muur opdoemt. Het bijzondere van het wandkleed is, dat het is opgebouwd uit 19 banen, die zodanig zijn opgehangen dat er een ruimtelijk effect ontstaat.

Totaaloverzicht

Detail

Het wandkleed werd uitgevoerd door twaalf Nederlandse en Poolse weefsters en in een fabriekshal in Utrecht in elkaar gezet. Vrachtauto's brachten de benodigde sisal uit Genemuiden en de wol uit België. Het kleed was een schenking van de NV PNEM.

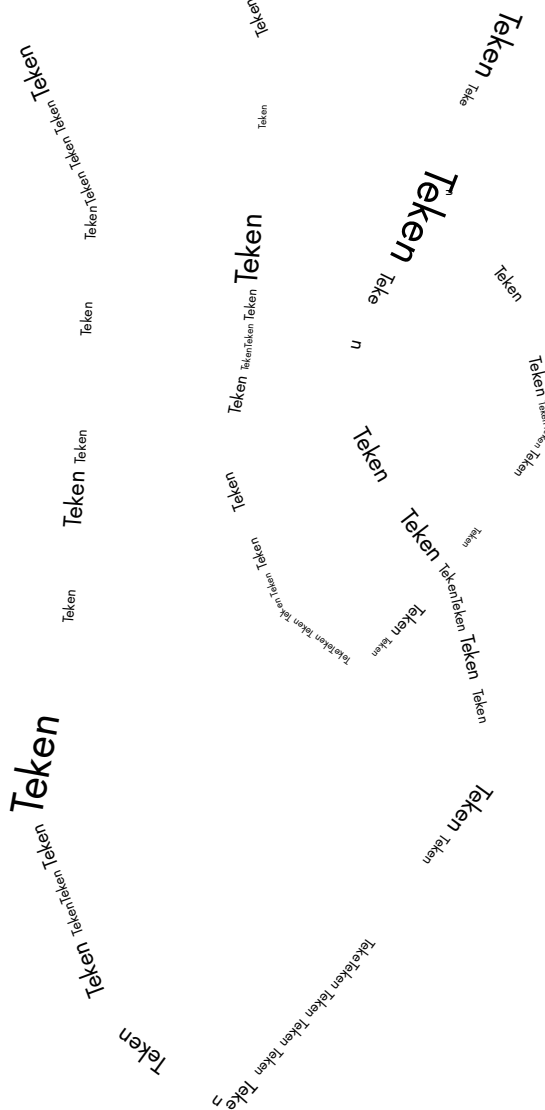
De Poolse Magdalena Abakanowicz is internationaal beroemd vanwege haar ruige, ruimtelijke werken. Architect Maaskant zag haar werk op de Textielbiënnales van Lausanne en was direct onder de indruk. De kunstenaar liet zich inspireren door de naam van de stad ('s-Hertogenbosch - bos van de hertog). Het kleed lijkt een geheimzinnig oerbos, met uitstulpingen, spleten en mysterieuze doorgangen. Net als in de natuur is elk stukje anders.

Teken

Maker: Jan Groth (1938)
Formaat: h 300 x b 475 cm
Materiaal: wol

Jan Groth is een internationaal bekende kunstenaar. Zijn werk - schilderijen, tekeningen, sculpturen en wandkleden - bevindt zich in het Guggenheim Museum en het Metropolitan Museum of Art in New York. 'Teken' weefde de kunstenaar samen met zijn vrouw, die haar weefopleiding in het befaamde Aubusson (Frankrijk) kreeg. Heldere witte lijnen tekenen zich af tegen een zwarte achtergrond, als los uit de hand getrokken krijtstrepen. Ze lijken de ondergrond nauwelijks te raken. Ze vormen grillige en spannende lussen, die zich van de ene hoek naar de andere bewegen.

Compositie

Maker: Herman Scholten (1932-2013)

Formaat: h 300 x b 475 cm en h 200 x b 200 cm

Materiaal: wol

Oorspronkelijk bestond dit werk uit een geweven deel op de vloer, doorlopend op de wand. Herman Scholten bevond zich in de voorhoede van de textielkunstbeweging, die begon in de jaren 1960. Hij wilde geen wandkleden maken, die een 'vertaling' van een schilderij in textiel zouden zijn. Textiel heeft namelijk een eigen zeggingskracht; weefsels bestaan uit een raster van schering- en inslagdraden. Dit gegeven heeft de kunstenaar uitvergroot door grote geweven banen door elkaar te vlechten.

Vruchten en dieren

Maker: Karel Appel (1921-2006)
Formaat: h 160 x b 1000 cm
Materiaal: beschilderd reliëf, spaanplaat

Karel Appel kreeg de opdracht het personeelsrestaurant op te fleuren. Hij schotelde de medewerkers tijdens hun maaltijd 'Vruchten en dieren' voor. Appel trakteert op heuse etenswaar: een boterham met kaas, aardbeien, gebakken eieren en een vis op een blaadje sla. Het kunstwerk is vervaardigd in een werkplaats van de firma Van Vugt uit Liempde.

Appel stond er op dat de verf speciaal in Amerika werd besteld en verfde zelf de platen.

26

Kunst in en om het provinciehuis

Alruin

Maker: Veerle Dupont (1942)

Formaat: h 385 x b 410 cm

Materiaal: wol

Alruin, Manwortel, Wildgroei, 'Alruin is al sinds 1974 in bruikleen. Het is eigendom van het provinciebestuur van Antwerpen, België.

De manier waarop Veerle Dupont met weefsels weet om te gaan, laat haar enorme talent zien en haar gevoel voor textiel. Ze verfde de strengen voor dit kunstwerk zelf. En ze dompelde de bijpassende omwonden koorden in teer, om haar wandreliëfs van een typische havengeur te voorzien.

De tapijten van de Antwerpse kunstenaar worden dan ook omschreven als wilde begroeiingen met de geur van aarde, wind en regen. Ze groeien langzaam tussen de gespannen draden, zoals planten uit hun wortels. Deze omschrijving past perfect bij dit wilde wandkleed.

Alruin bestaat uit twee weefsels, beiden in drie verticale panden verdeeld, waarvan het middendeel een klein stukje achter de zijstukken doorloopt. Vóór de sluiting tussen beide delen en vóór de middenpanelen zijn drie strengen 'wortels' bevestigd, die tot op de grond neerkomen. Deze zijn gemaakt, van omwonden en geteerde touwen. Aan de verticale randen zijn zachte borstelige stroken geknoopt.

28

Kunst in en om het provinciehuis

Compositie

Maker: Madeleine Bosscher (1942)
Formaat: h 200 x b 515 cm
Materiaal: katoen

Op het eerste gezicht lijkt dit werk een groot, wit oppervlak met alleen aan de onderkant wat rode en helderblauwe accenten.

Wie van dichterbij kijkt, ziet een compacte stapeling van strak opgerolde klosjes verbandgaas.

De rolletjes liggen op hun kant in verticale banen.

Doordat ze soms iets verschuiven, krijg je een levendig oppervlak.

Madeleine Bosscher is een van de pioniers van de Nederlandse textielkunst.

Al vroeg experimenteerde ze met ongebruikelijk materiaal, zoals cellofaan en polyethyleen.

Ook 'armere' stoffen zoals lomp en gewoon katoen schuwt ze niet.

Bosscher onderzoekt altijd weer de beeldende mogelijkheden en waarden van allerlei materialen, op zoek naar het optimale effect.

Telefooncel

Maker: Hugh Maaskant (1907-1977)

Formaat: h 222 x b 316 x d 115 cm

Materiaal: Gekleurd glas

De architect van het provinciehuis zag architectuur als de 'moeder van de kunsten'. Het interieur moest er in opgaan en niet de boventoon voeren. Overal werd over nagedacht, zoals de toiletten of deze geel gekleurde box met drie telefooncellen. Zij bestaan uit glazen bouwstenen.

Sobere details en eerlijke materialen, daar was hij een voorstander van.

Dat zie je ook in de fraaie staatsietrap, die net zo goed dienst kan doen als tribune bij een concert of een publiek evenement in de centrale hal.

The Owlman no2

Maker: Karel Appel (1921-2006)

Formaat: h 90 x b 70 x d 62 cm

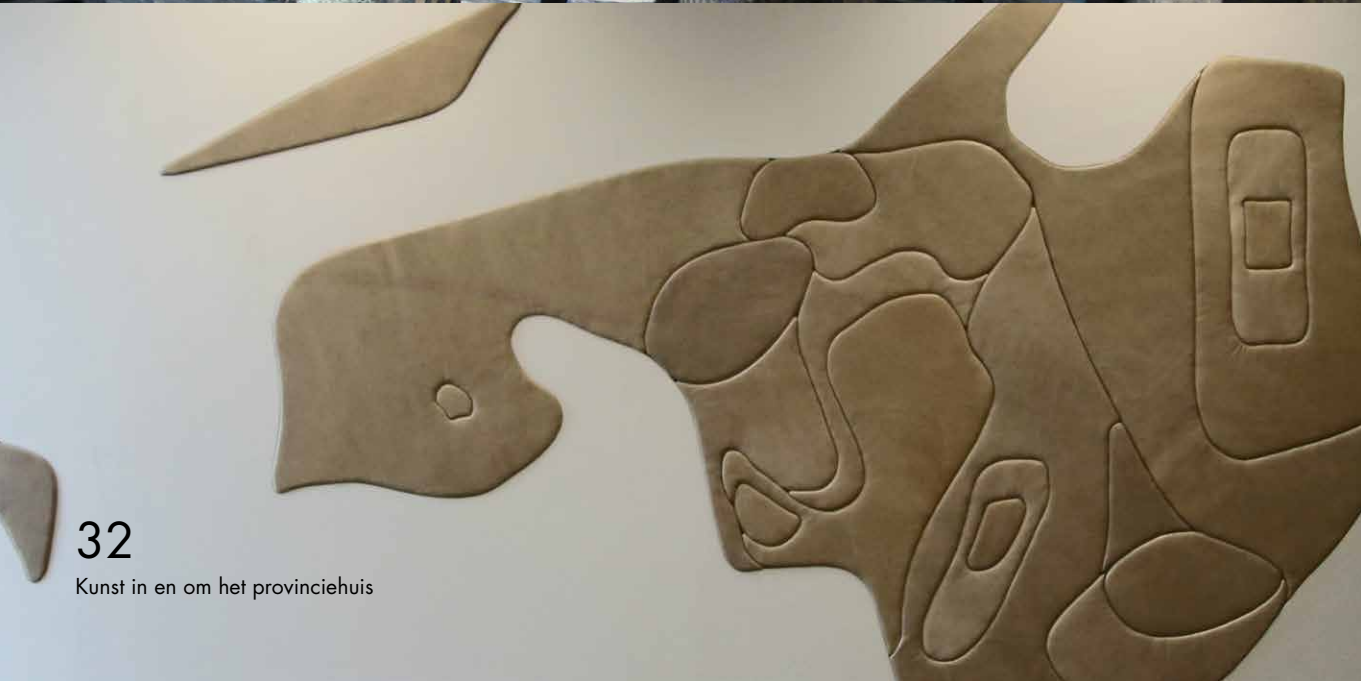
Materiaal: olijfhout

Deze sculptuur is een schenking van architect Hugh Maaskant aan de provincie.

In opdracht van Maaskant heeft Karel Appel niet alleen de kleurige kunstobjecten in het bedrijfsrestaurant gemaakt voor het provinciehuis maar ook een tweede kunstwerk.

The Owlman no2 is geschonken ter ere van de opening van het gebouw. Het is een beschilderde wortel van een olijfbom.

De medewerkers noemen het vaak 'het koetje', maar de officiële naam is 'The Owlman II' of 'The Owlman no2'. Zijn voorganger 'The Owlman no1' stond tentoongesteld in het Gemeentemuseum in Den Haag.

Biobased

Maker: Oasegroen in opdracht van Merk Brabant

Formaat: wandbedekkend

Materiaal: biobased materialen

De biobased economy is een economie, die voor haar energie en materialen niet meer afhankelijk is van fossiele grondstoffen, maar van groene grondstoffen ofwel biomassa. De provincie stimuleert met haar economische agenda de transitie naar deze nieuwe economie, maar brengt deze ook in de praktijk.

Tijdens de verbouwing van het Brabantse provinciehuis in 2015 is dan ook ruimte gemaakt voor het gebruik van innovatieve, biobased producten. Zo is de vergaderkamer 'Groene Pad 5' voor 100% ingericht met biobased materialen. De grondstoffen komen uit de natuur, zoals vlas, hennep, stro, loof van tomatenplanten en pulp van suikerbieten. Het gebruikte hout komt uit Nederland en ook het leer is op een natuurlijke wijze gekleurd.

Dit principe geldt ook voor de vergaderruimte 'Groene pad 4'.

De provincie Noord-Brabant is op allerlei manieren verweven in het ontwerp. De kastenwand bestaat uit tal van mozaïeken, die ieder afzonderlijk zijn vormgegeven met de 'n' en de 'b', de letters van Noord-Brabant. De lederen panelen in de wanden zijn een abstracte weergave van het natuur- en landschapsgebied in Brabant. Het mos heeft de vorm van het stedelijk gebied.

Het totale ontwerp van de wanden belichaamt de structuurvisie van Brabant.

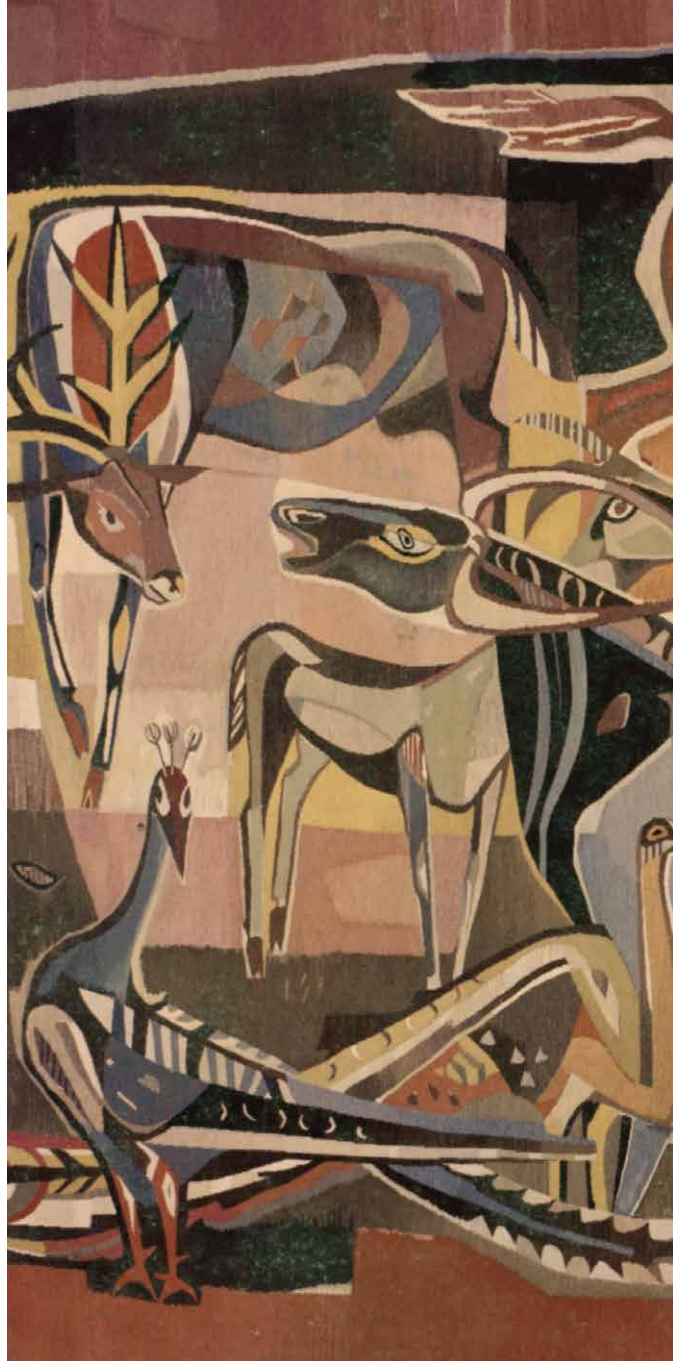
Dieren

Maker: Jaap Min (1914-1987)
Formaat: h 300 x b 500 cm
Materiaal: wol en katoen

Dit wandkleed is in 1956 ontworpen en vervaardigd door Jaap Min samen met weverij de Cneudt voor een expositie in het Stedelijk Museum in Amsterdam: "Een kunstzinnige manifestatie van vernieuwende vormen".

V&D heeft het aangekocht en geschonken aan de gemeente Oss ter ere van de opening van het nieuwe gemeentehuis. In 2018 heeft de gemeente Oss het door gebrek aan ruimte geschonken aan de provincie.

Op het wandkleed 'Dieren' wordt elk dier twee keer afgebeeld. Eenmaal als jong en eenmaal als ouder dier.

Deur Statenzaal

Maker: Toon Slegers (1929-2004)

Formaat: h 420 x b 220 x d 80cm

Materiaal: brons

Deze enorme bronzen deur, die toegang biedt tot de Statenzaal, weegt maar liefst vier ton! Hij is waarschijnlijk de zwaarste deur van Europa, maar ook de lichtst beweegbare. De deur draait op een spil en kan met één vinger in beweging worden gebracht. Grote bekendheid kreeg de Brabantse kunstenaar Toon Slegers hiermee. Door een prijsvraag te winnen, kreeg hij deze opdracht.

De deur is imposant en overweldigend, maar tegelijkertijd door de draaiconstructie ook gastvrij. De in het brons gegoten tekst 'Uit Voor En Tegen Een Zaak Die Draait' heeft verschillende betekenissen. Hij verwijst naar de gemakkelijk te openen deur en ook naar de overwegingen en stemmingen van Provinciale Staten van Noord-Brabant. Maar er is nog een betekenis: hij refereert aan de weerstand tegen het besluit dat alle Brabantse burgers een dubbeltje voor deze deur moesten betalen.

De deur zou een geschenk worden van alle Brabantse gemeenten aan de provincie. Daar was niet iedere gemeente voorstander van. Er werd daarom besloten dat alle inwoners van Brabant een dubbeltje per inwoner zouden betalen.

Geld voor 'zo'n project' viel niet bij iedereen in goede aarde. Toon Slegers betreurde dit. Bij de opening van het gebouw had hij dubbeltjes in zijn broekzak voor diegenen die 'hun' geld terug wensten. Zo hield hij de sfeer tijdens de opening luchtig.

Hij erkende daardoor voor zijn gevoel de controverse.

De Statenzaal is de plek waar Provinciale Staten gemiddeld twee keer per maand vergaderen. De zaal zweeft als het ware in de hal van het provinciehuis. Aan de buitenkant wordt zij op het dak gemarkeerd door een aantal levendige als vleugels omhoogkomende vormen.

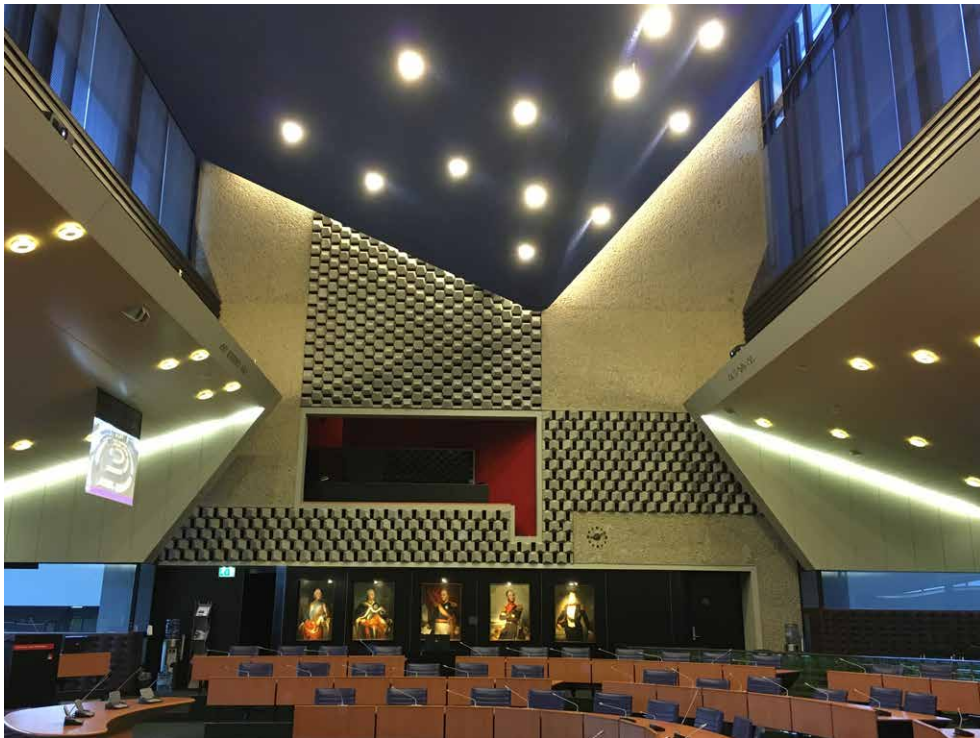

Staatsieportretten

Maker: Adolf Levolver (1869 -1952)

Formaat: h 105 x b 85 cm

Materiaal: olieverf

In de Statenzaal zijn tien staatsieportretten te zien. Ze zijn geschilderd door Adolf Johannes Petrus Levolger naar originelen van andere kunstenaars.

In 1912 had de griffie van de provincie Noord-Brabant behoefte aan een reeks kopieën van beroemde portretten van de Nederlandse stadhouders en koningen. Vroeger was het kopiëren van schilderijen vanzelfsprekender dan nu. Het was vooral als studie bedoeld. Adolf Levolger was één van de beste kopiïsten in Nederland. Regelmatig was hij in het Rijksmuseum in Amsterdam te vinden, waar hij beroemde schilderijen kopieerde.

De tien staatsieportretten zijn van:

Willem van Oranje
stadhouder prins Maurits
Frederik Hendrik
stadhouder Willem II
stadhouder Willem III
stadhouder Willem IV
stadhouder Willem V
koning Willem I
koning Willem II
koning Willem III

Koningin Wilhelmina

Maker: Charlotte van Pallandt (1898-1997)

Formaat: h 53 cm

Materiaal: brons

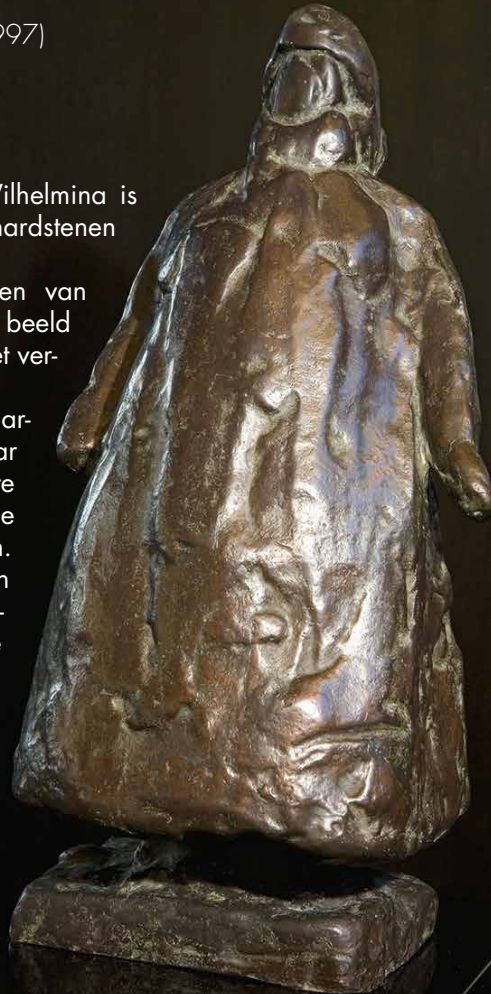
Schenking van: J.H.H. Stienstra, 1983

Dit bronzen beeldje van koningin Wilhelmina is een kleinere versie van het omstreden hardstenen beeld dat in Rotterdam staat.

Van Pallandt kreeg na het overlijden van koningin Wilhelmina opdracht een beeld van haar te maken als koningin van het verzet: wilskrachtig en onverzettelijk.

Geïnspireerd door een krantenfoto, waarop Wilhelmina is afgebeeld in haar lange, wijd uitstaande bontjas, maakte Van Pallandt een hellende driehoek die zoveel mogelijk licht zou opvangen. Het drie meter hoge beeld had geen uitgewerkt gezicht. Een sterk vereenvoudigde vorm met de nadruk op de persoonlijkheid van de koningin.

Het werd in 1968 onthuld op een plaats aan het door Wilhelmina zo geliefde water, op de hoek van de Westerkade en de Westerlaan in Rotterdam. Later werden er nog verschillende bronzen afgietsels gemaakt.

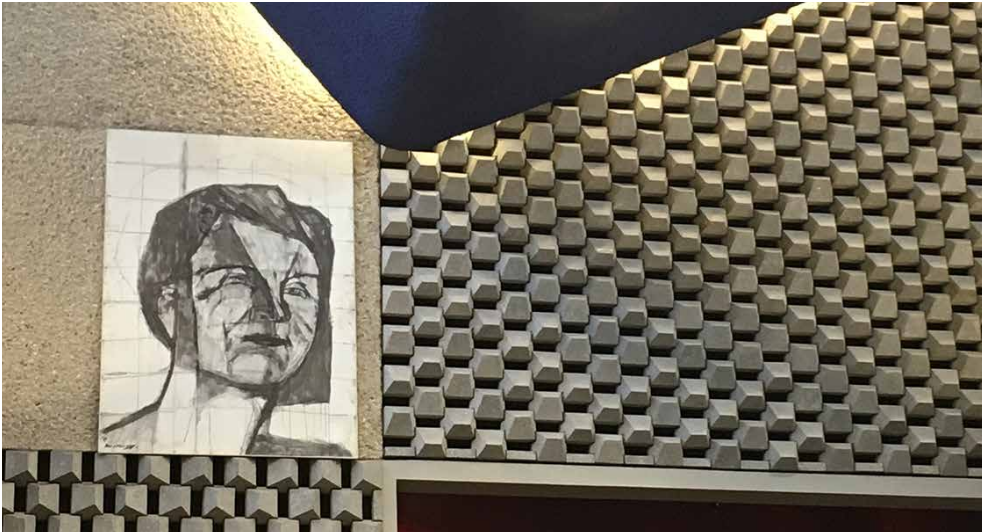
Portret koningin Juliana

Maker: Kees Verwey (1900-1995)

Formaat: h 240 x b 180 cm

Materiaal: temperaverf op doek

Dit portret van koningin Juliana is een schenking van de gezamenlijke provincies van Nederland. Met slechts enkele rake lijnen heeft de schilder het uiterlijk en het karakter van de geportretteerde getroffen. Het portret straalt gezag en waardigheid uit, maar toont ook haar medemenselijkheid. Verwey streefde niet naar een gedetailleerde weergave, maar gaf in sobere lijnen en vlakken de essentie weer.

Portret koningin Beatrix

Maker: Mari Andriessen (1897-1979)

Formaat: h 45 x b 23 x d 23 cm

Materiaal: brons

Al eeuwenlang worden koningshuizen met kunst en cultuur geassocieerd. Vorsten omringden zich in de regel met pracht en praal voor uiterlijk vertoon. Zo'n leefwijze werd en wordt in Nederland als onacceptabel gezien.

Toch bezaten stadhouder Frederik Hendrik (1584-1647) en zijn vrouw Amalia van Solms-Braunfels ook een weelderige kunstcollectie. Maar vooral Koning Willem II (1792-1849) had een van de belangrijkste kunstverzamelingen van zijn tijd met o.a. schilderijen uit de Italiaanse Renaissance, topstukken van Jan van Eyck, Holbein, Rubens, Velázquez en zeker vijf Rembrandts, en tekeningen van Rafaël en Leonardo da

Vinci.

De koning leende bij zijn Russische zwager tsaar Nicolaas I een miljoen gulden om kunst te kopen. Door grote schulden van de 'Kunsten-Koning' moest de collectie na zijn dood in 1850 worden geveild.

Sinds koning Willem II zijn de Oranjes geen echte verzamelaars meer. Maar de belangstelling bleef. Koningin Beatrix had zelf ook creatieve talenten en beeldhouwde van jongs af aan. Mari Andriessen uit Haarlem, die dit portret van haar maakte, was één van Beatrix' bekendste leermeesters op het gebied van beeldhouwen.

Ons Beeld van de koning

Maker: Gery Bouw (1957)

Formaat: h 76 x b 49 x d 1 cm

Materiaal: glas, ledlicht

In 2013 werd de wedstrijd 'Ons Beeld van de koning' gewonnen door de Eindhovense kunstenares Gery Bouw. "Transparant, eigentijds en vernieuwend", aldus de jury.

Ons beeld van de Koning werd onthuld door Commissaris van de Koning Wim van de Donk. De kunstenares maakte een driedimensionaal portret in glas, voorzien van ledlicht, in diverse kleuren. Een oude zandstraaltechniek op glas werd in dit werk gecombineerd met een eigentijdse techniek van bestuurbare ledverlichting. Het ontwerp bestaat uit twee glaslagen met elkaar aanvullende afbeeldingen van koning Willem-Alexander.

"Met dit portret van de Koning wil ik een eigentijds, dynamisch beeld realiseren.

Een dynamische vorst die zetelt vanuit een oude traditie, maar ook een eigentijdse Koning die denkt en leeft met de waarden en normen van deze tijd", aldus Gery Bouw.

Borstbeeld van baron Van Voorst tot Voorst

Maker: Toon Dupuis (1877-1937)

Formaat: h 82 cm

Materiaal: marmer

De kunstenaar Toon Dupuis werd in Antwerpen geboren, maar werkte als beeldhouwer in Nederland, waar hij in 1908 naturaliseerde tot Nederlander. Hij maakte zeer veel beelden en werd docent aan de Haagse Academie van Beeldende Kunsten.

Dit borstbeeld is van Baron Van Voorst tot Voorst, die van 1894 tot 1928 Commissaris van de Koningin van de Provincie Noord-Brabant was. Maar liefst 34 jaar!

In deze periode zette hij zich in voor verbetering van het waterbeheer in de provincie door kanaalanleg en rivierverbreding. Ook verbeterde hij de economische ontwikkeling door de aanleg van wegen en tramwegen, van elektrificatie, ontginningen en de uitbreiding van het nijverheidsonderwijs.

MR A.E.J. BARON
VAN VOORST TOT VOORST
COMMISSARIS DER KONINGIN

Geschenk John Stoel

Maker: Magdalena Abakanowicz (1930-2017)

Formaat: h 150 x b 150 cm

Materiaal: sisal, wol en andere materialen

De in kunstkringen vermaarde Groninger, fotograaf en kunstliefhebber John Stoel (1940) was de eerste eigenaar van dit wandkleed. Hij is vooral bekend om zijn technisch perfecte foto's van kunstwerken.

Zo maakte hij in 1971 een reeks foto's van de totstandkoming van het wandkleed Bois le Duc, dat Magdalena Abakanowicz creëerde voor het provinciehuis van Noord-Brabant.

Magdalena had echter niet het geld om hem te betalen, dus vroeg ze John of hij ook een van haar tapijten als betaling wilde accepteren. John ging akkoord.

De Alice Pauli-galerij in Lausanne, destijds de vertegenwoordiger die het werk van Abakanowicz in Europa verkocht, stuurde het beloofde tapijt naar John Stoel.

John dacht dat hij een heel klein werk zou krijgen, maar het bleek vrij groot te zijn (ongeveer 150 x 150 cm). Toen het wandtapijt arriveerde bij hem thuis in het Gronings Haren, werd dat een heus spektakel: er was zomaar een echte Abakanowicz in het dorp! De museumdirecteur kwam speciaal kijken. Het tapijt heeft lang bij John thuis gehangen. Toen de familie Stoel een nieuw huis ging bouwen (achter het bestaande huis) bleek daar helaas geen geschikte plek meer voor het kunstwerk te zijn. John Stoel was dan ook blij dat de provincie Noord-Brabant het tapijt wilde overnemen. Het heeft nu een plaatsje gekregen in het provinciehuis te 's-Hertogenbosch, waar ook het wandkleed Bois le Duc, een topstuk van Magdalena Abakanowicz, nog steeds te bewonderen is.

Blowin' in the wind

Maker: Ria van Eyk (1938)
Formaat: 300 x 800 cm (hxb)
Materiaal: wol

Ria van Eyk laat zien wat textiel in wezen is: een kruising van horizontalen (inslagdraden) en verticalen (kettingdraden). Dit raster is het uitgangspunt van haar vormgeving. De paarsblauwe banen worden van elkaar gescheiden door kleine lusjes wol, die het kleed een levendig aanzien geven.

Zij maakte dit gekleurde wandkleed speciaal voor de grote vergaderkamer. Het werk is een schenking van de gezamenlijke gemeenten van Noord-Brabant.

De aanschaf werd betaald met het 'restgeld' van de bronzen deur, de zogenoemde 'dissidentenpot'.

Dierquens en Parmentier

Maker: M. H. Windhausen (1857-1924)

Formaat: h 122 x b 96 cm

Materiaal: olieverf

De twee schilderijen in Hart der Provincie kamer 4 zijn geschilderd door Mathias Heinrich Windhausen. Het zijn kopieën naar Jan Baen, een bekende barokschilder. De provincie heeft deze schilderijen in bruikleen.

Op de schilderijen van Windhausen die hier in het provinciehuis hangen, staan Salomon Dierquens (1641-1703) en zijn vrouw Catharina Parmentier (1645-1703) afgebeeld.

Salomon Dierquens was in de 17de eeuw president van de Raad van Brabant. Zijn vrouw, waarmee hij in 1669 trouwde, was de dochter van Elisabeth Vivien de Buvignies en van Antony Carel Parmentier, heer van Heeswijk en Achthoven.

Vrouwenmantel, Vrouwentongen

Maker: Maria Roosen (1957)

Formaat: h (max.) 200 cm

Materiaal: verschillende soorten glas, spiegel, hout, metaal

Deze prachtige, teer getinte glazen elementen zijn te vinden op de eerste verdieping op de vide, en op het dak buiten aan de voorzijde van het gebouw. De geblazen natuurlijke vormen voegen een bijzondere sfeer toe door weerspiegelingen van lucht of licht. Ze zijn een verbeelding van de planten die oorspronkelijk in het provinciehuis stonden: Sanseverias (vrouwentongen) en de bodembedekker Alchemilla mollis (vrouwenmantel).

De verticale lijnen van de Vrouwentongen zijn in de centrale hal al goed zichtbaar. Vrouwenmantel moest door de renovatie naar de opslag worden overgebracht maar in 2018 is daar een nieuwe plek voor gecreëerd.

Het mooie van Vrouwenmantel is dat er na een regenbui of in de ochtend dauwdruppels op de bladeren blijven liggen die al met een beetje zon sprookjesachtig schitteren. De kunstenaar heeft de druppels ook op die manier geherpositioneerd en zich opnieuw door de natuur laten inspireren.

Koninginnen op doek

Maker: Theo van Delft (1883-1967) (?)

Formaat: h 175 x b 240 cm

Materiaal: olieverf op doek

Voor de Brabantse schilder Theo van Delft bestond veel waardering. Hij en zijn broer Jan, ook kunstschilder, waren geen grote vernieuwers maar wel vakmensen die op een traditionele wijze portretten, landschappen, stillevenen en bloemstukken schilderden. Als portretschilder stond van Delft in hoog aanzien. Regelmatig werden de broers door het hof benaderd om portretten te maken van onder meer koningin Wilhelmina en Juliana. Dit portret van Wilhelmina Helena Pauline Maria van Oranje-Nassau (1880-1962) is mogelijk door Theo van Delft geschilderd, tussen 1905 en 1915.

Maker: Theo van Delft (1883-1967) (?)

Formaat: h 240 x b 175 cm

Materiaal: olieverf op doek

Dit tweede portret, van koningin Juliana, zou mogelijk ook van de hand van Theo van Delft kunnen zijn. Het is bekend dat hij in de jaren '40 van de vorige eeuw een portret van koningin Wilhelmina schilderde.

Koningin Wilhelmina

Koningin Juliana

Hommage aan Jeroen Bosch

Maker: Aurelia Muñoz de Ventosa (1926-2011)

Formaat: h 300 x b 475 cm

Materiaal: wol

Aurelia Muñoz, een kunstenares die in Barcelona woonde, borduurde dit wandkleed met de hand, samen met een medewerkster. Deze klus nam anderhalf jaar in beslag. In het midden is een grote, altaarachtige vorm te zien. Een kolom op een voetstuk bestaat uit dikke koorden, die in reliëf op het vlak liggen. De zachte, vooral blauwe en groene tinten, zijn met natuurlijke kleurstoffen geverfd. De kunstenares liet zich hiervoor vooral inspireren door de precolumbiaanse kunst uit Zuid-Amerika. Ze bestudeerde ook oude textieltechnieken. De borduursteek, die ze in dit kleed toepaste, is te zien in het meer dan negen eeuwen oude 'Tapisserie de Bayeux', dat zich in Frankrijk bevindt.

Glas-appliqué

Makers: ontwerper Frans Jacobs (1913-1985)
en glazenier Joop van den Broek 1928-1979
Formaat: h 300 x b 50 cm
Materiaal: gekleurd bruto glas

Deze glas-appliqué (gelijmd glas), is te zien naast de toegangsdeur tot de kamer van de commissaris van de koning. Het is een uitgesproken voorbeeld van de in de architectuur geïntegreerde monumentale kunst, net zoals de in glas-appliqué uitgevoerde wandstroken.

Renaud et Armide

Maker: Mario Prassinos (1916-1985)

Formaat: h 300 x b 475 cm

Materiaal: wol

Mario Prassinos, een kunstenaar die in Istanbul werd geboren en lang in Frankrijk woonde, verwijst naar een gedicht van de Italiaanse renaissance-dichter Torquato Tasso, 'De bevrijding van Jeruzalem'. Prassinos was een "peintre-cartonnier", dat wil zeggen dat hij als schilder een ontwerp maakte, maar de uitvoering aan de wevers overliet. Op de cartons gaf hij alleen de contouren en kleurovergangen aan, de kleuren werden met cijfers aangeduid. Die aanwijzingen moesten de wevers echter wel strikt opvolgen. Dit wandkleed is geschonken door de gezamenlijke waterschappen.

Zonnebloemen

Maker: Pieter Wiegersma (1920-2009)

Formaat: h 300 x b 473 cm

Materiaal: wol

Pieter Wiegersma gebruikte voor dit wandkleed natuurlijke schapenwol. Deze levert allerlei kleurnuances op: van donkerbruin naar wolwit. Hij hield van de natuur. In kleine zorgvuldige lijntjes en vlakjes schilderde hij het ontwerp van de zonnebloemen. Wiegersma, die vrijwel zijn leven lang in Deurne woonde, maakte niet alleen wandkleden. Hij was ook glazenier, ceramist, schilder, tekenaar en ontwerper van sieraden.

Le Bois du Roi

Maker: Mario Prassinos (1916-1985)

Formaat: h 300 x b 1000 cm

Materiaal: wol

Voor Mario Prassinos was de natuur een grote inspiratiebron. Hij ontwierp zijn kleden zelf, maar liet de uitvoering over aan de wevers van Aubusson (Creuse, Frankrijk), dat beroemd is vanwege zijn eeuwenlange traditie van het tapijtweven.

De wevers moesten het wandkleed precies volgens de door de kunstenaar aangegeven lijnen en kleuren uitvoeren.

De Poolse kunstenaar Zofia Butrymowicz laat in haar kleden vooral het **materiaal** waar zij mee werkt, **voor zich spreken**.

De handgesponnen wol en de **warme tinten** maken het heel **levendig**.

De voorstelling, een bol die uitwaaiert, is ondergeschikt aan de **kleurovergangen** van draden, structuren en **materialen**.

De handgesponnen wol en de **warme tinten** maken het heel **levendig**.

De Poolse kunstenaar Zofia Butrymowicz laat in haar kleden vooral het **materiaal** waar zij mee werkt, **voor zich spreken**.

Compositie Zofia Butrymowicz

Maker: Zofia Butrymowicz (1904-1987)

Formaat: h 300 x b 475 cm

Materiaal: wol

De Poolse kunstenaress Zofia Butrymowicz laat in haar kleden vooral het materiaal, waar zij mee werkt, voor zich spreken. De handgesponnen wol en de warme tinten waarin het kleed is geveerd, maken het heel levendig. De voorstelling, een bol die uitwaaiert, is ondergeschikt aan het spel van draden, structuren en kleurovergangen.

Compositie

Maker: Michel Tourlière (1925-2004)

Formaat: h 300 x b 475 cm

Materiaal: wol

Bij dit wandkleed, speciaal voor het provinciehuis gemaakt, is goed te zien dat de kunstenaar als schilder is opgeleid. De Fransman Michel Tourlière zocht zijn thema's vooral in zijn geboortestreek: het landschap rond Beaune in de Côte-d'Or. Met name de wijngaarden boeiden hem. De wevers, uit het beroemde Aubusson, kregen van hem veel vrijheid om de motieven uit te werken. De landschappen zijn abstract weergegeven. Groene en blauwe tinten geven bladeren en druiventrossen weer, terwijl de zwarte verticale streepjes diepte creëren. De golvende lijnen, gloedvolle kleuren en een ritmisch lijnenspel duiden op de glooiende wijnvelden en de strak opgestelde wijnstokken in het Franse landschap.

Koningin Juliana

Maker: Pieter d'Hont (1917-1997)

Formaat: h 55 x d 20 cm

Materiaal: brons

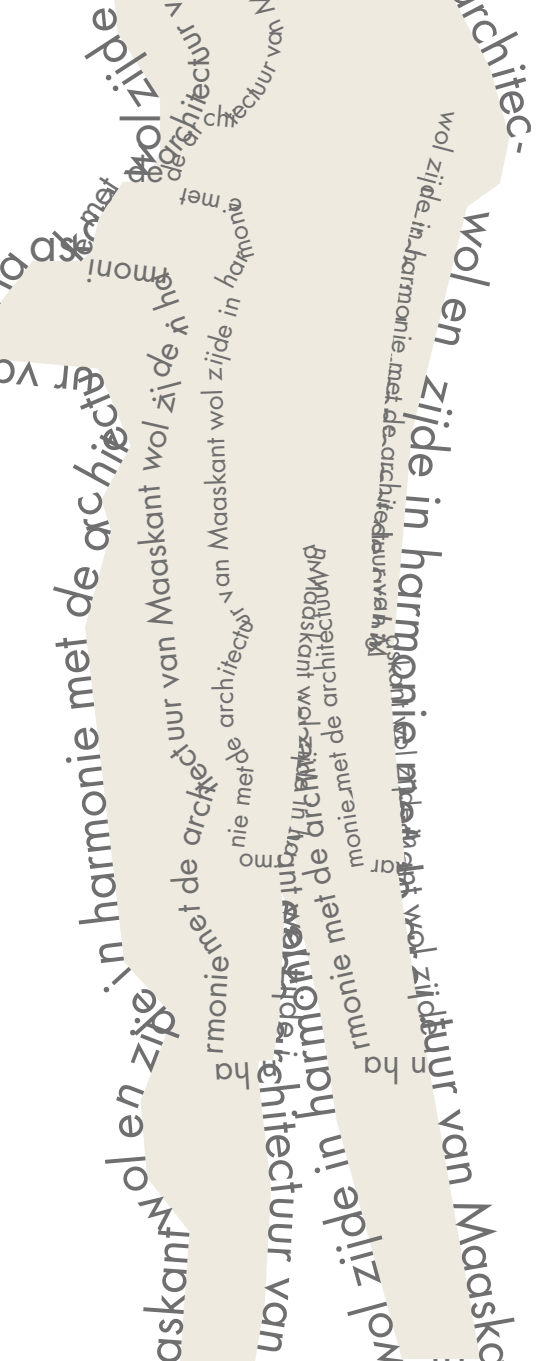
Schenking van: Provinciale Staten van Noord-Brabant, 1969

Het werk van beeldhouwer Pieter d'Hont is omvangrijk en veelzijdig. Veel bekendheid kreeg hij met het Edison beeldje, dat jaarlijks wordt uitgereikt tijdens de Edison Music Awards.

Van vele bekende Nederlanders maakte hij een beeld, zoals dit portret van koningin Juliana.

Ook van prinses Beatrix en koning Willem-Alexander beeldhouwde hij portretten. Een van zijn belangrijkste werken is het beeld van Anne Frank in Utrecht.

Compositie

Maker: Wil Fruytier (1915-2007)

Formaat: h 300 x b 475 cm

Materiaal: zijde en wol

Dit wandkleed heeft een sterk grafisch karakter door de luchtige, bruine arceringen op een grijze en ivookleurige achtergrond.

Door de zijde, die glanst ten opzichte van de doffere wol, ontstaat een levendige structuur. Fruytier ontwierp helder en eenvoudig, om de eigenschappen van het gebouw van Maaskant te ondersteunen. Haar kleed moest in harmonie zijn met de architectuur.

Un arbre, une maison

Maker: Corneille (Cornelis Guillaume van Beverloo) (1922-2010)

Formaat: h 140 x b 120 cm

Materiaal: olieverf op doek

Corneille, geboren in Luik en lid van de Cobra-groep, is altijd actief geweest als schilder, maar ook dessineerde hij tal van gebruiksvoorwerpen. Zijn eigenzinnige fantasiewereld wordt bevolkt door vrouwen en katten, vissen en vogels. Hij schreef eens: 'Mijn bewegingen op het doek worden altijd vogels, de vogel is het volmaakte beeld van de beweging.'

Waterwerken

Maker: Reinoud van Vught (1960)

Formaat: h 300 x b 600 cm

Materiaal: Textiel

Uitgangspunt voor deze wandkleden zijn fascinerende 'Waterwerken': grote vellen beschilderd papier, gedrenkt in water. De acrylverf verspreidt zich in grillige vormen en roepen de associaties op van een onderwaterwereld of rijk geschakeerde landschappen.

Toen Reinoud van Vught in 2008-2009 van de provincie deze opdracht kreeg, viel hem onmiddellijk op dat zijn schilderijen veel weg hebben van het uitzicht op de hoogste verdieping van het provinciehuis. Je ziet rondom water en grasland. Van Vught wilde het uitzicht voelbaar maken.

Samen met medewerkers van het Textielmuseum in Tilburg werd dit project gerealiseerd. De vertaling van zijn schilderwerk naar deze machinaal geweven kleden was een zoektocht en een experiment. Aan de machine zelf was Van Vught (figuurlijk) nog aan het schilderen door onderweg kleuren, materialen of samenstellingen bij te stellen of aan te vullen.

Het ene wandkleed in zonnige tinten, verbeeldt het uitzicht op het zuiden. De gebruikte garens – glow in the darkgarens – lichten zelfs in het donker wat op. Het andere kleed, in wat koelere wit- en blauwtinten, is gericht op het noorden.

Uitzicht op het noorden

Uitzicht op het zuiden

De kat

Maker: Anet van de Elzen (1963)

Formaat: h 48 x b 15 x l 60 cm

Materiaal: brons

De kamer van de Commissaris van de Koning heeft als enige een eigen balkon. Bijzonder zijn de twee bronzen beelden, die er zijn geplaatst: een vluchtende vogel en een kat. Anet van de Elzen maakte het beeld van de kat, dat op 22 april 1997 werd aangeboden ter gelegenheid van het 10-jarig ambtsjubileum van Commissaris van de Koningin Frank Houben.

Vluchtende vogel

Maker: Hein Koreman (1921-2012)

Formaat: h 21 x b 15 x l 48 cm

Materiaal: brons

Naast de kat zien we op het balkon van de Commissaris een beeld van een vluchtende vogel. Koreman maakte dit werk in 1953, toen hij vastliep in zijn creatie 'De Vlucht'. De kunstenaar kreeg de vaart, de essentie van de beweging die de vlucht is, maar niet te pakken.

Als een soort van schets ging hij aan de slag met klei, op zoek naar de door hem gezochte beweging. Deze kwam tot uitdrukking in de 'Vluchtende vogel'.

'Vluchtende vogel vind ik m'n meest geslaagde werk', zei Koreman in 2011 tijdens een interview in BN de Stem over die embryonale kracht van zijn bekendste schepping. 'Dat beeldje drukt het beste uit waar ik toen mee bezig was.'

72

Kunst in en om het provinciehuis

Paardentorso

Maker: Arthur Spronken (1930-2018)

Formaat: h 180 x b 160 x d 100 cm

Materiaal: brons

Dit beeld stond oorspronkelijk vrij in de ruimte, maar het is sinds de realisering van de nieuwbouw in 1994 op het terras van het bedrijfsrestaurant van het provinciehuis te vinden. Het is een schenking van de waterleidingmaatschappijen in Noord-Brabant.

Kunstenaar Spronken werd in zijn jeugd beïnvloed door de paardenliefhebberij van zijn vader en grootvader. Hij maakte vele prachtige figuratieve beelden, die zich concentreren op de dynamiek van lichamen, danseressen en later paardentorso's. Bij dit sterk geabstraheerde beeld zijn de benen van het paard alleen in aanzet te zien: de aanzet tot de beweging die in de torso plaatsvindt.

Wars van tijdsgeschiedenis en los van stromingen heeft deze kunstenaar zich meer dan 50 jaar bezig gehouden met de essentie van het beeld: vrouwen en paardentorso's in al hun kracht.

Compositie Ria van Eyk

Maker: Ria van Eyk (1938)

Formaat: elk deel 170 x 170 cm (hxb)

Materiaal: wol

Ria van Eyk geldt als een belangrijke pionier in de abstracte textielkunst, die vanaf de jaren'70 van de 20ste eeuw in Nederland gestalte kreeg. De inzet van Van Eyk en anderen was om textiel als een volwaardige vorm van kunst te zien en los te komen van het ambachtelijk imago ervan. Wandkleden moesten in hun ogen geen 'vertalingen' van een schilderij in textiel zijn. Het weefsel zelf, de lijnen, kleuren en het materiaal werd belangrijk.

Rasters, ritmes en herhalingen spelen een belangrijke rol in het werk van Ria van Eyk. In deze drie kleden weefde zij basisvormen als het vierkant en kruis; de vormen zelf zijn opgebouwd uit vierkantjes, nu eens elkaar afwisselend in zwart-wit dan weer in kleuren van de regenboog.

Stromen en groeien

Makers: Hub Hendrickx (1944) en Johan Lennarts (1932-1991)

Formaat: elk element h 400 x b 400 x d 400 cm

Materiaal: steen, metaal, water en planten

Dit kunstwerk bevindt zich aan de waterkant en bestaat uit drie onderdelen: een trapachtig, afgebrokkeld bouwwerk waarover regenwater naar beneden kan lopen, dat vervolgens door een gootje wordt geleid naar een bassin waarin rietplanten groeien.

Naast het bordes staat een constructie van dunne stalen balken, vier pilaren die bovenaan met elkaar zijn verbonden. Hierin groeien planten.

Het werk is zo in de omgeving opgenomen dat het in eerste instantie als kunstwerk niet opvalt, mede door het gebruik van levende materialen als water en planten, waardoor het door de seizoenen en de jaren heen van aanzien verandert.

Het is een kinetisch (=bewegend) kunstwerk. Niet het object, maar de daardoor op gang gebrachte en geregelde beweging is de vorm van het kunstwerk. De geleedheid van een landschap, de loop van een rivier en de vegetatie van een landschap worden in deze 'installatie' vormgegeven.

Provinciewapen

Maker: Niel Steenberg (1911-1997)

Formaat: h 200 x b 160 x d 35 cm

Materiaal: brons

Het officiële wapen van de provincie Noord-Brabant is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 15 juli 1920. De omschrijving luidt: 'In sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; het schild gedekt met de hertogelijke kroon van goud, gevoerd van keel met hermelijnen opslagen; schildhouders: twee gouden leeuwen getongd van keel.' Het wapen is gelijk aan het wapen van het voormalige hertogdom Brabant. Dit is een schenking van aannemer, onderaannemers en leveranciers bij de bouw in 1971.

Samenwerking

Maker: Ton Buynsters (1936-1998)

Formaat: h 225 x b 160 x d 230 cm

Materiaal: brons

Dit bronzen beeld, rechts voor het provinciehuis in het plantsoen geplaatst, bestaat uit twee hoekige vormen. Zij zijn op enkele punten met elkaar verbonden en staan voor samenwerking, wat ook de titel van het werk is. Het is geschonken door de gezamenlijke aannemers, naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van Provinciale Waterstaat in 1976.

Zeug met biggen

Maker: Kees Jansen (1946)

Formaat: h 80 x b 365 x d 185 cm/(beelden) h max 110 cm

Materiaal: brons

Varkens op het terrein van het provinciehuis? Dit is een schenking van de Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond (NCB) in 1979. Kunstenaar Kees Jansen koos dit dier voor een beeld, naar eigen zeggen vanwege het contrast 'tussen dit aardse dier en het "deftige" Provinciehuis'. Hij heeft enkele weken in een varkensstal vertoefd om het gedrag en de vormen van varkens en hun biggen vast te leggen. In het verleden is één van de biggen tot tweemaal toe ontvreemd. De eerste keer, rond 2000, was dat door protesterende boeren. Zij brachten na een tijd de big keurig terug. Hetzelfde dier is in 2006 nog eens gestolen. Helaas is hij nooit meer boven water gekomen. De kunstenaar heeft dan ook een nieuw exemplaar gemaakt.

Lichtprojectie 2016

Maker: Maarten Baas (1979)

Formaat: h 450 x b 400 cm

Materiaal: 18 energiezuinige laserbeamers

Iedere avond na zonsondergang tot 24.00 uur kun je op de oostelijke gevel van het provinciehuis in 's-Hertogenbosch zien hoe laat het is. Dankzij de Real Time Provinciehuis Klok van de Brabantse kunstenaar en ontwerper Maarten Baas die hij in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch maakte voor het herdenkingsjaar 'Jheronimus Bosch 500'. De provincie Noord-Brabant wil met de lichtprojecties het provinciehuis de komende jaren tot een baken in de regio ontwikkelen. De ligging langs de snelweg A2 leent zich bij uitstek om het gebouw als een zogenaamde landmark in de regio te benutten.

Het gebouw

Een functionele jas met een warme voering

Het provinciehuis van Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch werd op 12 november 1971 feestelijk geopend door koningin Juliana. Daarmee kwam een einde aan een lange en roerige bouwgeschiedenis. Halverwege de vorige eeuw bleek de noodzaak tot één onderkomen voor alle provinciale diensten, die op dat moment op verschillende plekken in 's-Hertogenbosch waren gehuisvest. In 1952 viel de beslissing. Een besloten prijsvraag moest de architect opleveren.

Dat werd Hugh Aart Maaskant. Het duurde nog tien jaar voor er overeenstemming was over de plaats waar zijn provinciehuis zou verrijzen. De binnenstad had aanvankelijk de voorkeur, maar na vele discussies over evenzoveel locaties werd gekozen voor een plaats aan de zuidrand van 's-Hertogenbosch.

Maaskant paste zijn ontwerp aan. Hij gebruikte bij zijn presentatie een plat doosje, een aansteker en een stukje vlaggom om de vormen van het nieuwe provinciehuis aan te geven.

Het gebouw is intussen al decenia lang een oriëntatiepunt voor de wijde omtrek.

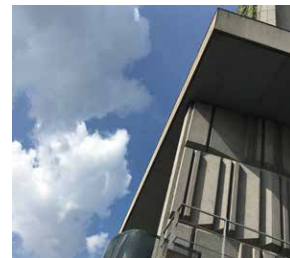
De Rotterdammer Hugh Aart Maaskant (1907-1977) gold als één van de grootste architecten van het naoorlogse Nederland. Niet alleen figuurlijk. Hij stak meer dan twee meter de lucht in.

Hij was een durver, een doener, die ons land onder meer het Groothandelsgebouw in Rotterdam, de Euromast, de Scheveningse Pier, de Neudeflat in Utrecht en de Hilton-hotels in Amsterdam en Rotterdam schonk. Maaskant zag het provinciehuis als de kroon op zijn werk. Het zou tevens het laatste gebouw zijn dat hij realiseerde.

Maaskants grootsheid verdween als sneeuw voor de zon toen het provinciehuis in 's-Hertogenbosch af was. Verguisd werd hij, omdat hij in 's-Hertogenbosch met het provinciehuis een gooi naar de eeuwigheid wilde doen. Maaskant had de St. Jan voorbij willen streven. Zijn critici noemden hem decadent en een boegbeeld van een tijdperk, dat voorgoed voorbij was. Dat laatste leek de drie decennia daarna bewaarheid, want de woonerven en de kneuterigheid voerden toen de boventoon. Tijden veranderen. Met de wending van het millennium kwam ook het 'grote gebaar' in de architectuur weer terug.

Maaskant is in de tussentijd in ere hersteld en geldt weer als een groots architect. Als architect van een vooruitgang die hij omarmde. Hij hoefde misschien niet eens de

St. Jan voorbij, maar wilde de stad wel laten zien dat het na de St. Jan niet stil mocht blijven staan. Een uitspraak van Maaskant luidt: 'Als je een voornaam gebouw wilt maken, moet het eenvoudig in detaillering en materiaalkeuze zijn.' Dit slaat bij uitstek op het Brabantse provinciehuis. Het mag dan door zijn vorm en vooral hoogte majestueus overkomen, er zit totaal geen opsmuk aan. Het enige 'frivole' is het zwevende dak in vleugelvorm, met daaronder de Statenzaal. De brede laagbouw en de 'ambtenarentoren' stralen vooral zakelijkheid uit; hier wordt gewerkt.

Maaskant had als uitgangspunt dat een gebouw functioneel en zo efficiënt mogelijk ingericht moest zijn voor het doel, waarvoor het is gebouwd. De hoofdopzet was dan ook helder: een grote laagbouw met twee verdiepingen met daarin de publieksruimten. In het midden van deze hal 'zweeft' de Statenzaal met het vleugelvormige dak. Daarnaast staat de hoogbouw van drieëntwintig verdiepingen, waarin de meeste ambtenaren werken. Het provinciehuis is omgeven door een grote waterpartij en een groot voorplein. Onder het gebouw kunnen zo'n vijfhonderd auto's parkeren. Het gebouw straalt onmiskenbaar de geest uit van de tijd waarin het werd ontworpen. De architect was ervan overtuigd dat het provinciehuis drie eeuwen dienst kon doen. Hij wilde een duidelijk herkenbaar gebouw, dat representatief moest zijn voor de provincie en prettige werkruimtes moest bieden voor de bestuurders en ambtenaren. Daarin is hij in ieder geval geslaagd. De uitvoering, zo bepaalde Maaskant, was in eerlijke bouwmaterialen en met een strakke inrichting. De bouwmeester wilde geen bemoeienis met de inrichting, zoals de keuze van bijvoorbeeld het kantoormeubilair, de vloer-

bekleding en de gordijnen. Wél stelde hij hoge eisen aan de artistieke aankleding. Van versiering was hij wars, maar kunst zou de eenvoud van het gebouw benadrukken. Het niveau van de kunstwerken moest hoog zijn en hun formaat moest passen bij de maat van het 'huis'. Pas dan zouden ze tot hun recht komen.

Rond 1970, toen Maaskant aan het provinciehuis werkte, kwam een kunstvorm tot wederopbloei: de textielkunst. Opdrachtgever en architect kwamen met het idee van een collectie wandkleden.

Een wandkleed komt het best tot zijn recht in een openbaar, monumentaal gebouw. Even monumentaal als het kunstwerk zelf is. Zo krijg je een evenwicht van twee grootheden die elkaar versterken.

Maaskant oriënteerde zich bij de keuze van de kunstenaars nadrukkelijk Europees. Aan de collectie gaven naast Nederlandse ook Poolse, Spaanse, Franse en Deense kunstenaars vorm. Daarbij werd meteen gesteld dat de collectie niet statisch mocht zijn. Er kwam een fonds waaruit in de loop der jaren meerdere wandkleden zijn aangekocht. Ook andere beeldende kunstuitingen zijn uit dit fonds gefinancierd.

De materialen, die Maaskant gebruikte voor het provinciehuis, zijn beton, staal, glas, schoon metselwerk en hout. Aan de buitenkant geven deze het gebouw de statige uitstraling. Aan de binnenkant, waar de materialen gevarieerder zijn toegepast, zorgt het juist voor warmte. De wandkleden versterken dat warme gevoel nog verder, niet in de laatste plaats door hun geluiddempende werking en het contrast met 'kille' bouwmaterialen als beton.

Het provinciehuis 'past' als een functionele jas, met een prachtige, warme voering.

Het bestuur van de provincie

In het provinciehuis van Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch zetelt (zoals dat zo mooi heet) het bestuur van de provincie.

Dat bestuur bestaat uit Provinciale Staten (PS, het algemeen bestuur) en Gedeputeerde Staten (GS, het dagelijks bestuur).

De voorzitter van het bestuur is de commissaris van de koning.

Besturen

Nederland kent drie bestuurslagen: de gemeenten, het rijk en de provincies. De provincie 'gaat' over allerlei uiteenlopende terreinen: over ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, over natuur en milieu, economie, welzijn en cultuur. Om er maar een paar te noemen. Ook over de leefbaarheid in dorpen en steden en over de aanleg van bedrijventerreinen en (water)wegen. Bij de provincie werken mensen met veel verschillende functies: bijvoorbeeld landmeters en rekenmeesters, handhavers en beleidmakers. In de praktijk heeft iedere inwoner van Noord-Brabant elke dag wel te maken met een besluit of een dienst van de provincie. Denk maar aan alle bussen in Noord-Brabant, of aan alle provinciale wegen. De 2,4 miljoen inwoners in Noord-Brabant kiezen elke vier jaar leden van Provinciale Staten. Zij benoemen de leden van Gedeputeerde Staten.

Vergaderen

De leden van Gedeputeerde Staten komen ongeveer 2 keer per maand in vergadering bij elkaar. Zij maken plannen (en ze nemen besluiten) over projecten, vergunningen, subsidies, bestemmingsplannen en nog veel meer. De politieke partijen in Provinciale Staten vergaderen daar over en controleren op die manier Gedeputeerde Staten. Net zoals in Den Haag de Kamerleden de ministers en staatssecretarissen controleren. Provinciale Staten komen eens in de vijf weken bij elkaar. Deze vergaderingen zijn openbaar, dus iedereen kan altijd plaats nemen op de publieke tribune en meeluisteren. Ook is er gelegenheid voor een gesprek of discussie met één van de Statenleden tijdens de pauze of na afloop van de Statenvergadering.

Samenwerken

De medewerkers van de provincie Noord-Brabant werken nauw samen met de collega's van de gemeenten in Noord-Brabant, met de waterschappen, en met de rijksoverheid. Maar ook met medewerkers en bestuurders van belangen- en brancheorganisaties en een grote verscheidenheid aan instellingen.

Rondleidingen

Het provinciehuis herbergt niet alleen GS en PS en ongeveer 1200 ambtenaren, maar heeft ook een representatieve functie. Er komen jaarlijks vele duizenden mensen op bezoek. Dat kunnen bezoekers zijn die speciaal voor het gebouw komen, of mensen die een afspraak met iemand 'in huis' hebben. Vaak worden de bezoekers rondgeleid langs de kunstwerken in het provinciehuis. En niet in de laatste plaats verzorgt de VVV van 's-Hertogenbosch, voor belangstellenden uit binnen- en buitenland, rondleidingen langs de kunstwerken die in dit boek beschreven staan.

Provinciehuis App

Installeer gratis de 'Provinciehuis Noord-Brabant-app' en sta locatievoorzieningen toe. Als u de app opent en door het provinciehuis van Noord-Brabant wandelt met de bluetooth functie van uw mobiele telefoon aan, geeft de PNB-app u automatisch interessante informatie over het kunstwerken, wanneer u dichtbij het naambordje van het kunstwerk staat.

Colofon

Uitgave:

Provincie Noord-Brabant
Versie november 2019

Inhoudelijke redactie teksten kunstwerken:

Caroline Boot
TextielMuseum Tilburg

Eindredactie teksten algemeen:

Len Janssens
Provincie Noord-Brabant

Vormgeving en fotografie:

Eugenie van Emden
Provincie Noord-Brabant

KUNSTION
met een grote

KUNST K
met een grote

KUNSTION